

KAPIJA SJEĆANJA

Emina Hatunić, prof.

SLOVO O MEDRESI: MISIJA I VIZIJA

Jedan pogled na obnoviteljsko
doba 1993. godine

Tog dana vrijeme je bilo lijepo. U zgradi Odbora IZ-e Tuzla okupile su se djevojke i njihovi roditelji. Sead-efendija reče kratko: “Primate ih!” Djevojke, djevojčice, ustvari, koje su se trzale svaki put kad ih važno oslovimo sa ‘djevojke’, udoše poslušno u prostoriju koja će im biti učionica, premala za njih četrdeset i četiri. Gledala sam po njima i razmišljala kako sam donedavno bila na njihovom mjestu. Mnoge stvari se u životu mogu zaboraviti, ali ne i prijemni ispit, ne i prvi dan u medresi, tako sam mislila. Susret s medresom ustvari i jeste uvijek pomalo zbunjenost, zebnja, iščekivanje, nezvjesnost. Kao susret sa životom.

I

Kako medresu objasniti nekome ko je posmatra sa strane? Škola, premalo. Škola s internatom, još uvijek premalo i prešturo. Jer medresa nije neka evropska elitna rezidencija za imućnu djecu, čiji roditelji imaju razne razloge da ih šalju tamo; medresa je, i to je bila uvijek, medresa u onom općem smislu, škola našeg naroda. Sve što se u njoj nauči i svo iskustvo koje se stekne slije se, ako mu se prilazilo istinski, u jedno poznavanje života, koje onome ko završi medresu pomaže u

koračanju svijetom, da mu neophodnu sigurnost i samosvojnost. Veza između medrese i njenih učenika traje cijeli život; znanje koje se u njoj stekne znanje je o životu; prijateljstva koja u njoj počnu razvijaju se i čuvaju trajno, ne prekidajući se završetkom medrese.

Godina 1993. vjerovatno je za mnoge bila najteža ratna godina, iako je teško suditi koja godina je bila najteža u ratu u kojem je svaki dan bio mučan i tegoban. Frontovi na sve strane, zemlja kao klopka za jedan narod, bezizlaz i neka čudna, mukla, neobjašnjiva želja da se istraje. I valjda zbog toga, nisam bila iznenađena kad sam saznala da se pokreće rad stare, nasilno zatvorene Behram-begove medrese u Tuzli. Kao da je ključna reakcija bila: naravno da se otvara. Nije nas čudilo da se u najteže vrijeme, kad se ratovalo i sa Srbima i sa Hrvatima, u vrijeme potpune blokade i istinske gladi, vrijeme razaranja i smrti pokušava uzdići nešto što ima veze sa životom, ljepotom, mladošću, budućnošću. Bila su to vremena čuda.

Pa iako je mnogima to sve izgledalo kao neostvariv poduhvat, oni koji su bili uključeni u obnovu Medrese nisu osjećali malodušnost i nisu oklijevali da vjeruju. Vrijedno su radili na pripremama, koje su bile zahtjevne, opsežne, formirajući tim ljudi koji će podržati i pomoći taj tako važan projekat. Neki od nas su, opet, sa strane mirno čekali na početak rada Medrese, potpuno neuznemireni činjenicom da ta medresa nema ni zgradu, ni zemljište na kome bi se neka zgrada eventualno mogla izgraditi, ni novce, ni inventar, ni internat, ništa konkretno, materijalno za šta se čovjek želi pridržati u vremenima nestabilnosti. Jer, očima običnog posmatrača se činilo da ta medresa fizički i ne postoji. Da, Medresa tada nije imala ništa. Ništa osim ljudi i njihove vjere, njihove vizije i misije. Vizije kakvu medresu žele napraviti i misije da to postignu. I to je bilo dovoljno. To je bilo sve.

II

Prvi dani prolazili su u užurbanom postavljanju rasporeda. Učenici su stanovali po stanovima, sami. Djevojke su bile raspoređene u dvije kuće. Jedna je bila stara, nekad dobra, a sad već dugo napuštena kuća na Sonom trgu. U nju se smjestio jedan dio razreda, sa Merzijom kao odgajateljicom. Druga kuća bila je iznad Jalske džamije, u staroj Kaldr-

mi, tradicionalnoj tuzlanskoj mahali. Djelovala je dobro i solidno, ali je skoro stalno bila bez vode. A to je za kuću punu djevojaka bio itekakav problem. Obje kuće, što je bila redovna ratna pojava, nisu imale struje. Pa ipak, u tom trenutku bilo je to najbolje rješenje koje se uspjelo iznaći u trci s vremenom, ratom, mogućnostima. Uspostavljanje Kućnog reda, čega smo se ozbiljno prihvatili kao da radimo u savršenim uslovima, balansiralo je između granatiranja, periodičnih dolazaka struje, vode i marljive borbe sa nadolazećim obavezama. Pošto je jedna kuća bila u čaršiji, a druga u mahali, zvali smo ih gornji i donji dom. Kao u britanskom parlamentu, u šali smo znali reći.

Danas možda djeluje nestvarno, ali dani su u toj i takvoj medresi tekli po uobičajenom redu jednog medresanskog dana. Nastava ujutro, u prostorijama Odbora (danas Medžlisa), a zatim dolazak u domove, ručak, odmor, dnevna korepeticija, noćna korepeticija ako ima struje, ili kad dođe, namazi u džematu. Noći bez struje ispunjene razgovorima, smijehom, učenjem ilahija, suzama za kućom. Odlazak kući na vikend redovno je bio nakon tri sedmice nastave. Ponekad bi djevojke iz donjeg doma došle na sijelo u gornji, ili obrnuto. Tada smo priređivale prve programe, recitovale, pjevale, učile. Danas shvatam da su to bili počeci budućih medresanskih sekcija.

Uprava Medrese i učionice za učenike, kao i privremeni restoran, bili su smješteni u podrumskim prostorijama Osnovne škole „Jala“. Dvije učionice, mala zbornica u čijem vrhu je bio Sead-efendijin sto, direktorova kancelarija i restoran. I tako se Medresa uzdizala – izlazeći ispod zemlje, kako je prokomentarisao Vedad Gurda, tadašnji učenik. Zadaci, mali i veliki, problemi, sitni i krupniji, nejasnoće, potrebe... Ali i veliki, ogromni entuzijazam, čvrsta vjera da je to što se radi ono istinsko i ispravno, i dosta, dosta truda. Neobično je kako sve ono što je tada zadavalo priličnu glavobolju, s vremenom bude svedeno na neku sasvim drugu mjeru, ili mali detalj, ili bude potpuno potisnuto. Od svega, zapamte se neki događaji, slike i, najviše, ljudi.

III

Neki ljudi su blagoslovljeni sposobnošću da vide i mogu više od drugih, snagom i plemenitošću karaktera da vizionarski široko plani-

raju, karizmom i autoritetom da to i ostvare. Kolektiv Medrese bio je mlad, i mnogi od nas uzrastali smo, sazrijevali i formirali se uz Medresu koja se uzdiže. Ali njen direktor, Vahid-efendija Fazlović, iako mlad, imao je sve osobine umnog i zrelog čovjeka, sa snagom da vodi ljude, pažnjom prema svakom od tih ljudi, odvažnom i iskrenom vizijom Behram-begove medrese kao jedne od najboljih škola u Bosni i Hercegovini. Koliko puta smo mu dolazili sa svakojakim problemima, i on ih je uvijek pokušavao riješiti, najčešće i uspijevajući. Na duši mu je bilo dobro učenika, dobro uposlenika, dobro Medrese. Kad s ove decenijske distance sagledam to obnoviteljsko vrijeme u Medresi, shvatam da nas je držalo na okupu saznanje da je on uvijek tu, da nema problema koji nije za njega i da mu se sve, i malo i veliko, može reći. To nam je ulijevalo snagu i bodrost, usmjeravalo veliku želju da se, isto onako kako je svima nama normalno bilo što se jedna zaboravljena i napuštena ideja Medrese obnavlja u najteže doba, smatra normalnim i da tu istu Medresu ne samo obnovimo nego podignemo u jednu od najboljih škola, u prepoznatljiv simbol Tuzle. Jer to je ono što je uvijek i bila.

U isto vrijeme, odvijao se i golem proces „materijaliziranja“ Medrese u Tuzli. Bijaše to ambiciozan, zahtjevan, često i mukotrpan posao oko dobijanja prostora. Naime, nekadašnja Behram-begova medresa je, u trenutku nasilnog zatvaranja 1949. godine, imala veoma dobru zgradu i prostore u centru Tuzle, na Skveru. Ta zgrada je, uvrnutom logikom negdašnjih ideologa, proglašena opasnošću zbog tonjenja, i srušena 1974. godine. Od nje je ostao samo simbol – njena Kapija. Zato su direktor Medrese Vahid-ef. Fazlović, muftija tuzlanski Husejn-ef. Kavazović, rahmetli Besim-ef. Čanić i Sead-ef. Seljubac, kao istinski obnovitelji, učinili sve da od Općine Tuzla dobiju novi prostor, i to su uspjeli. Medresa je dobila prostor nekadašnje Rudarske škole na Ircu, koji je trebalo potpuno obnoviti i to, pošto je bila prilično ruinirana, skoro iz temelja. I tako je počeo prvi od mnogih obnoviteljskih projekata – priprema Medrese za novu školsku 1994/95. godinu.

Koliko priprema, razgovora, pregovora i dogovora, koliko truda za koji se istinska nagrada očekivala samo od Uzvišenog Boga, u Čije ime se svaki tren ovog poduhvata i činio, koliko muke da se iznađu sredstva da bi se napravilo nešto kvalitetno, nešto što treba da traje. Jer to je bila uvijek vodilja prilikom svake obnoviteljske faze – ono što

je napravljeno mora biti dobro, napravljeno za trajanje. I evo nas, u kasnu jesen 1994. ulazimo s još jednom generacijom u novu zgradu Medrese. O, kako silan osjećaj! Nakon godinu dana, koliki napredak! Izašli smo ispod zemlje, iz podruma, i zauzimamo svoje mjesto u Tuzli. I u srcima. Ponovo.

IV

Bilo je neobično početi rad u „pravoj“ školi, sa pravim učionicama, spavaonicama, širokim holovima, restoranom. Naravno, to ni blizu nije bilo sve, jer još nije bio završen internat za učenike. Taj je proces okončan tek u jesen 1995. godine. Bila je to još jedna velika gradnja, nadogradnja, izgradnja... Kad su se i učenici smjestili u internat, djelovalo je da je faza obnove, bar privremeno, završena. Ali ona nije ni trenutka prestala, i to su najbolje znali oni koji su trošili svoje vrijeme, snagu, ulažući sve svoje sposobnosti da se zaokruži kompleks Behram-begove medrese. Bili su to njeni obnovitelji, s Vahid-efendijom na čelu. Saznali smo da se priprema još jedan veliki projekat – izgradnja Džamije. Džamija je trebalo da bude izgrađena na jednom omanjem platou koji je Rudarskoj školi služio za praktična vježbanja njenih učenika. Ponovo je izgledalo nevjerovatno da se na tom malom prostoru može izgraditi velika džamija, kakvu smo vidjeli u maketi. Ali, poučeni iskustvom, mogli smo već znati da u priči oko obnove Medrese nije bilo riječi - nemoguće. Srca puna ponosa i zahvalnosti Uzvišenom ulazili smo u Džamiju Behram-begove medrese, u danu njenog otvaranja, jednog lijepog novembarskog jutra 1999. godine. Bila je pravi arhitektonski dragulj, nešto posve novo, skoro neviđeno – džamijsko ogromno prostranstvo (dakle, plato i nije bio tako mali!), tišina i blještava svjetlost. Bjelina koja osvaja.

I to nije sve. U godinama koje su slijedile, svjedočili smo raznim fazama obnove Medrese i njenog izrastanja u ono što je u jednoj viziji zamišljena da bude – istinski velika škola našeg naroda. Danas je iza Medrese već deset puta osvajano priznanje kao najbolje škole na Tuzlanskom kantonu u rangu gimnazija. Iza nje su bezbrojni projekti, seminari, druženja, manifestacije, hafiske dove, bezbrojni ljudi, oni vrlo važni i oni naši, obični, koji se sa istom mjerom dobrodošlice srdačno

dočekuju u njenim prostorima. Medresa danas ima hiljade kvadrata prostora, savremene opremljene učionice i kabinete, veoma dobru fiskulturnu dvoranu (još jedna faza obnove!), džamiju s edukativnom salom, dva prostrana internata, bogatu biblioteku, ugodan i funkcionalan restoran... Sve to ima Medresa, ona koja u jesen 1993. nije imala gotovo ništa. Ništa osim ljudi koji su vjerovali i borili se. I na ovom mjestu zastanem, jer kad se sjećamo Medresine obnoviteljske generacije, sjetimo se i da su neki od njih u međuvremenu preselili na bolji svijet; neki su preuzeli nove, odgovorne zadatke; neki provode svoje dane u zasluženom miru i odmoru; neki, rijetki, još uvijek su tu.

Medresu danas pohađa više od pet stotina učenika. Medresa ima svoje vakife, bez čije bi se svesrdne pomoći njena obnova zasigurno odvijala mnogo teže. Oni su drage volje ugradili sebe u Kuću dobra, nadajući se Božijoj nagradi. Medresa ima svoje uposlenike, saradnike i veliki broj prijatelja i ljudi koji joj žele dobro. Medresa ima mrežu u kojoj su povezani njeni nekadašnji učenici. U godini u kojoj obilježavamo 390. godina Behram-begove medrese, ispraćamo njenu 340. generaciju.

Danas, na Ircu, na ulazu u Tuzlu, uzdiže se Kuća znanja, Behram-begova medresa. Njeno istinsko bogatstvo nisu zgrade i opremljeni prostori. Njeno istinsko bogatstvo su njeni ljudi.

Behram-beže, neka ti Allah veliki upiše u dobro svaki dan koji Medresa živi i traje. Tebi koji nisi htio ostaviti traga o sebi, osim svog djela, nek Allah primi hajrat i uveća ti nagrade. A tvoje djelo, tvoju medresu, neka osnaži i sačuva za još mnogo dobrih, Njemu odanih pokoljenja.